

بررسی نقش قطر در بحران سوریه و تأثیر آن بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران

محمد رضا بشارتی^۱

شهاب لهراسبی نچکوهی^۲

تاریخ دریافت: ۹۴/۹/۲۵

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۰/۲۰

چکیده

بحران سوریه و گسترش آن در محدوده غرب آسیا با توجه به روابط بسیار نزدیک و راهبردی جمهوری اسلامی ایران و کشور عربی سوریه موجب نگرانی فزاینده‌ای در به خطر افتادن منافع راهبردی ایران در منطقه غرب آسیا شده است. با توجه به این که کشور عربی سوریه در بین تمامی کشورهای عرب دیگر در منطقه غرب آسیا دارای روابط راهبردی با جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و همچنین ایفای نقش حیاتی این کشور در محور مقاومت این بحران برای ایران بسیار نگران کننده است. در این بحران بسیاری از کشورهای منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای اقدام به ایفای نقش مخرب نموده اند. در این راستا پژوهش حاضر با هدف نشان دادن نقش آفرینی قطر در بحران سوریه و تأثیر آن بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران انتخاب شده است. در این پژوهش نقش آفرینی قطر در بحران سوریه با ابزارهای مختلف سیاسی، اقتصادی، امنیتی - نظامی و فرهنگی و تأثیر آن بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران مورد بحث قرار گرفته است. این تحقیق به روش توصیفی - تحلیلی و تحلیلی پیمایشی با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و اطلاعات گرفته شده از مصاحبه‌های کارشناسان و سیاستمداران منطقه‌ای، و برخی از کارشناسان داخلی به بررسی نقش آفرینی قطر در بحران سوریه و تأثیر آن بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران پرداخته است. به طوری که در اثر این بررسی، تأثیر پذیری امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران از نقش آفرینی قطر در این بحران به اثبات رسیده است که آمار شهدای ما در راه دفاع از امنیت ایران اسلامی در ورای مرزها خود موید این نکته است.

کلید واژه ها: بحران سوریه، قطر، امنیت سیاسی، جمهوری اسلامی ایران.

^۱ - عضو هیأت علمی دانشگاه جامع امام حسین (ع)؛

^۲ . کارشناسی ارشد مطالعات دفاعی راهبردی دانشگاه جامع امام حسین (ع).

مقدمه

منطقه خاورمیانه به دلیل برخورداری از موقعیت‌های ژئوپولیتیکی و ژئواستراتژیکی و در اختیار داشتن تنگه‌های استراتژیک هرمز، کانال سوئز و باب‌المندب و برخوردار بودن از منابع بزرگ نفتی و گازی همواره مورد توجه قدرت‌های بزرگ بین‌المللی بوده است. این قدرت‌ها بنا بر منافع ملی خودشان، گاهی از دیکتاتورترین حاکمان، حمایت مطلق می‌کنند و گاهی هم نقاب دموکراسی بر چهره می‌زنند. همزمان از رژیم‌های دیکتاتوری متحد خود در منطقه حمایت و در صدد برقراری دموکراسی در کشورهایی هستند که دنباله‌رو سیاست‌های آن‌ها نیستند.

مردم این منطقه به دلیل حاکمیت دیکتاتورها، نبود دموکراسی، تبعیض، فقر، فساد و صدها عوامل دیگر در اواخر سال ۲۰۱۰ و اوایل سال ۲۰۱۱ میلادی، برای ریشه‌کنی این نابرابری‌ها و فسادهای قدرت‌های حاکمه، اقدام به تظاهرات در چندین کشور عربی در غرب آسیا و شمال آفریقا نمودند. نقطه شروع این ناآرامی‌ها در تونس با خود سوزی محمد بو عزیز تونس آغاز شد و در اندک مدتی با سقوط رژیم دیکتاتوری بن علی، به دیگر کشورها، از جمله مصر، یمن، لیبی، بحرین و سوریه گسترش یافت. در نتیجه این ناآرامی‌ها و تظاهرات مردمی، رژیم‌های تونس، مصر، لیبی و یمن سقوط کرد. تظاهرات و اعتراضات مردمی در بحرین همچنان بصورت مسالمت‌آمیز ادامه دارد، اما این ناآرامی‌ها در سوریه به دلایل مختلف و از جمله دخالت‌های قدرت‌های بزرگ فرامنطقه‌ای و برخی کشورهای منطقه‌ای، به مدت پنج سال است که بصورت یک بحران تمام‌عیار و جنگ داخلی درآمده است.

قطر با ابزارهای مختلف سیاسی، رسانه‌ای، اقتصادی و فرهنگی نقش فعالی در تحولات کشورهای عربی از جمله لیبی ایفا نمود که با موفقیت هم همراه بود. این کشور بعد از موفقیتش در دخالت در لیبی مصمم به دخالت در بحران سوریه و سوق دادن این بحران به سقوط دولت بشار اسد و در نهایت حاکم کردن عناصر تندرو و افراطی طرفدار خودش.

کشور سوریه در بین کشورهای عربی در آسیا تنها کشوری بود که در جریان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، به مخالفت علنی با رژیم صدام و حمایت از جمهوری اسلامی برخاست. این

کشور همچنین بازوی قدرتمند خط مقاومت و متحد استراتژیک ایران در منطقه پرچالش خاورمیانه می‌باشد، از این رو هرگونه تغییر و تحولات، ناآرامی‌ها و بحران در این کشور به‌طور مستقیم و عمیق، امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران را در ابعاد مختلف از جمله در بعد سیاسی به چالش می‌کشاند. در این تحقیق بر آنم تا به نقش آفرینی قطر در بحران سوریه و تأثیری که این نقش آفرینی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در بعد سیاسی دارد پردازیم.

بیان مسأله

در روابط بین الملل در جهان امروز، داشتن روابط سیاسی و برخورداری از دیپلماسی قوی منطقه‌ای و بین‌المللی یکی از مؤلفه‌های قدرت ملی کشورها محسوب می‌شود. از این رو داشتن متحدین سیاسی در منطقه و فرامنطقه برای هر کشور و دولتی حیاتی می‌باشد. در منطقه غرب آسیا با وجود حضور دشمن درجه یک ملت و نظام جمهوری اسلامی ایران یعنی رژیم غاصب صهیونیستی، داشتن روابط سیاسی عمیق با کشورهای منطقه برای دفع تهدیدها ملی ضروری است. در میان کشورهای منطقه، سوریه تنها کشوری است که از بدو پیروزی انقلاب اسلامی، دوران دفاع مقدس و پس از آن همیشه دارای رابطه‌ای عمیق و راهبردی با جمهوری اسلامی ایران بوده است.

با شروع تحولات جهان عرب در منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا از اواخر سال ۲۰۱۰ و اوایل سال ۲۰۱۱ میلادی و سقوط رژیم‌های دیکتاتوری تونس، مصر، لیبی و یمن، دامنه این ناآرامی‌ها به سوریه نیز سرایت کرد و این کشور نیز شاهد اعتراضات اجتماعی گردید، اما با گذشت زمان، این ناآرامی‌ها ماهیت خشونت را به خودش گرفت و تبدیل به یک بحران و جنگ تمام عیار داخلی گردید. قدرت‌های بزرگ دارای حق و تو، کشورهای منطقه‌ای مخالف خط مقاومت از قبیل ترکیه، عربستان، قطر، گروه‌های غیر دولتی منطقه‌ای از قبیل القاعده و سلفیون و همچنین گروه‌های معارض داخلی از جمله اخوان المسلمین سوریه در استمرار بحران سوریه نقش بارزی را ایفا نمودند.

سوریه تنها کشور عربی غیر همسایه در منطقه خاورمیانه و در میان کشورهای عربی است که دارای روابط راهبردی با جمهوری اسلامی ایران و در خط مقاومت و مخالف جریان سازش

می‌باشد. دخالت‌های برخی از کشورها، بویژه قطر در بحران سوریه در ابعاد مختلف دیپلماتیک، اقتصادی، رسانه‌ای بوده است که موضع‌گیری نماینده دائم قطر در سازمان ملل متحد، شیخ مشعل حمد، در ۲۴ آگوست ۲۰۱۱، مبنی بر نقض قوانین بین‌المللی از سوی نظام حاکم و همچنین موضع‌گیری امیر سابق این کشور، حمد بن خلیفه آل ثانی، در اعزام نیروهای عربی برای ساقط نمودن نظام سیاسی حاکم در سوریه از جمله مصادیق دخالت این کشور در بحران سوریه با اهداف تضعیف نقش و موقعیت منطقه‌ای ایران و خط مقاومت می‌باشد.

تغییر نظام سیاسی حاکم در سوریه می‌تواند منجر به تحولات پیش‌بینی نشده‌ای در سطح منطقه و حتی فرا منطقه‌ای گردد. به قدرت رسیدن گروه‌های مخالف رژیم بشار اسد که در حقیقت ضد خط مقاومت و مخالف جمهوری اسلامی ایران می‌باشند، باعث تقویت جایگاه منطقه‌ای رقبا و تضعیف جایگاه منطقه‌ای ایران خواهد شد. سرنگونی دولت علوی سوریه در محور شیعیان شکاف ایجاد می‌کند و علاوه بر تهدید اقلیت ۱۲ درصدی علویان و اقلیت چند صد هزار نفری شیعیان اثنی عشری سوریه، شیعیان لبنان را منزوی و مقاومت اسلامی لبنان را از یک حامی صدیق و نیرومند محروم خواهد کرد. از آنجایی که نقش آفرینی قطر در بحران سوریه بصورت غیر مستقیم در صدد تضعیف نقش و جایگاه منطقه‌ای ایران و بصورت مستقیم در صدد تضعیف متحدین منطقه‌ای ایران یعنی سوریه و حزب الله لبنان می‌باشد، پس این بحران در دو بعد «منافع ملی» و «مصالح دینی» برای ما مهم است. و بر این اساس این پژوهش به دنبال بررسی این موضوع است که نقش آفرینی قطر در بحران سوریه چه تأثیری بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران در بعد نفوذ منطقه‌ای خواهد داشت؟

پرسش‌های تحقیق

پرسش اصلی:

نقش آفرینی قطر در بحران سوریه چه تأثیراتی بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران خواهد داشت؟

پرسش فرعی:

نقش آفرینی قطر در بحران سوریه چه تأثیراتی بر نفوذ منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران خواهد داشت؟

نوع و روش تحقیق

این پژوهش از نوع کاربردی می‌باشد. به عبارتی هدف اصلی این تحقیق آن است که تأثیر نقش آفرینی قطر در بحران سوریه بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران را بسنجد. نقش قطر در بحران سوریه به عنوان متغیر اصلی و امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران به عنوان متغیر فرعی و بحران سوریه (از مارس ۲۰۱۱ تا کنون) به عنوان متغیر تعدیل‌گر می‌باشد. محدوده مکانی تحقیق کشور سوریه و محدوده زمانی تحقیق از مارس ۲۰۱۱ میلادی تا کنون است. از نظر روش شناسی این تحقیق در زمره مطالعات توصیفی - تحلیلی (پیمایشی) می‌باشد تا با توصیف وضع موجود به تجزیه و تحلیل آن پرداخته شود. جمع‌آوری اطلاعات در راستای پاسخ‌گویی به سؤال تحقیق از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، جمع‌آوری مصاحبه کارشناسان خارجی، جلسات کارشناسی و با مراجعه به نظرات نخبگان صورت گرفته است.

ادبیات و مفاهیم نظری تحقیق

۱- قطر: موقعیت و وضعیت جغرافیایی

شبه جزیره قطر در جنوب غرب قاره آسیا در ساحل جنوبی خلیج فارس واقع شده که از لحاظ طبیعی سرزمینی خشک با تپه‌های شنی و ماهوری روان هموار و دارای آب و هوایی گرم و صحرایی است که از سه طرف شرق، شمال و غرب از سوی دریا محاصره شده و دارای ۹ جزیره کوچک می‌باشد. همچنین دارای نوار ساحلی طولانی به مسافت ۵۶۳ کیلومتر می‌باشد. مساحت آن ۱۱۵۸۶ هزار کیلومتر مربع (۱/۱۴۴ مساحت ایران) و تقریباً معادل استان قم است که در حدود ۱۶۰ کیلومتر طول و بین ۵۵ تا ۹۰ کیلومتر عرض دارد. نزدیک‌ترین همسایه دریایی آن در سمت مرزهای شمال غربی کشور بحرین است که در فاصله ۲۸ کیلومتری آن واقع شده و از جنوب با عربستان در حدود ۱۲۰ کیلومتر مرز مشترک زمینی دارد و از شمال با جمهوری اسلامی ایران در

خلیج فارس در حدود ۲۱۰ کیلومتر مرز دریایی دارد و نزدیکترین نقطه مرزی ایران باندرد دوحه از جزیره کیش در حدود ۱۶۰ کیلومتر می‌باشد (نامی و شامی قرچه لو، ۱۳۹۰: ۹۳).

نظام حکومتی قطر، امیر نشین بوده و خاندان آل ثانی که اصالتاً از قبیله بنی تمیم نجد عربستان هستند از قرن نوزدهم در این سرزمین حاکمیت دارند؛ قطر سالها تحت الحمایه انگلیس بود تا این که در سوّم سپتامبر سال ۱۹۷۱ میلادی برابر با سال ۱۳۵۰ شمسی استقلال یافت. از سال ۲۰۰۷ بنا به دستور امیر قبلی قطر، شیخ حمد بن خلیفه آل ثانی، روز ۱۸ دسامبر، سالروز به حکومت رسیدن شیخ جاسم بن محمد بن ثانی موسس دولت قطر جدید به عنوان «روز ملی قطر» نامگذاری شد (www.ciaworldfactbook.com/2015/12/15).

بر اساس آخرین رقم سایت مرکز آمار قطر، جمعیت قطر در ۳۰ ژوئن ۲۰۱۳ میلادی عبارت بود از ۱/۹۱۶/۴۲۶ نفر که از این تعداد کمتر از ۴۰۰ هزار نفر جمعیت بومی و بیش از ۱/۵۰۰/۰۰۰ نفر مهاجر در این کشور زندگی میکنند. بر اساس همین آمار ۷۵ درصد از جمعیت قطر را مردان و فقط ۲۵ درصد از جمعیت را زنان تشکیل می‌دهند. بیشتر این جمعیت در شهر دوحه پایتخت قطر سکونت دارند. دین رسمی کشور اسلام بوده و مذهب اسلام به عنوان منشأ اصلی در امر قانون گذاری محسوب می‌شود. زبان رسمی این کشور نیز عربی می‌باشد؛ اما زبان انگلیسی نیز به شدت در این کشور رواج دارد (برآورد اطلاعات نظامی وامیتی قطر، ۱۳۹۳).

۲- سوریه: موقعیت و وضعیت جغرافیایی

جمهوری عربی سوریه با مساحتی حدود ۱۸۵۱۸۰ کیلومتر مربع، هشتاد و هفتمین کشور جهان از نظر وسعت محسوب می‌شود. این کشور در جنوب غرب آسیا و ساحل شرقی دریای مدیترانه واقع شده و از شمال با ترکیه، از شرق با عراق و از جنوب با رژیم صهیونیستی و اردن، از غرب با لبنان و دریای مدیترانه هم مرز است (دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی، ۱۳۸۷: ۱).

کشور سوریه دارای ۱۴ استان شامل استان دمشق، ریف دمشق، قنیطره، درعا، سویدا، حمص، طرطوس، لاذقیه، حماه، ادلب، حلب، رقه، دیر الزور و حسکه می‌باشد (آقا میری، ۱۳۹۰: ۲).

سوریه که در منطقه آسیای غربی واقع شده است به عنوان مرکز ارتباطات سه قاره آسیا، آفریقا

واروپا شناخته می‌شود و به ساحل شرقی مدیترانه اشراف دارد. این کشور از لحاظ استراتژیک برای کشورهای عربی اهمیت ویژه‌ای دارد. زیرا این کشور از شمال با ترکیه غیر عرب هم مرز است و از جنوب با سرزمین‌های اشغالی فلسطین. این کشور به خاطر نقش زیادی که در لبنان و عراق و فلسطین دارد به عنوان بازیگر اصلی به حساب می‌آید طی چند دهه گذشته اهمیت منطقه‌ای سوریه دچار تحول بوده است. نقش سوریه در منطقه با اشغال فلسطین از سوی صهیونیست‌ها و جنگ اعراب و رژیم صهیونیستی اهمیت به سزایی یافت و در جنگ سرد به دلیل هم پیمانی با شوروی نقش عمده‌ای پیدا نمود. اما با فروپاشی شوروی نه تنها از اهمیت سوریه کاسته نگردید بلکه به دنبال تجاوز عراق به کویت و مشارکت سوریه در جنگ علیه عراق برای اخراج نیروهای صدام از کویت و به دنبال آن مشارکت سوریه در مذاکرات صلح بار دیگر نشان داده شد که اهمیت سوریه به دلیل وابستگی به شوروی نیست؛ بلکه این کشور داری اهمیت ذاتی است. طی یک دهه گذشته فشارهای زیادی برای اجبار سوریه به پذیرش صلح وارد شده اما سوریه در این خصوص با اعلام شرایط خود حاضر نگردیده است از مناطق اشغالی خود چشم پوشی کند و با اتخاذ سیاست‌های ویژه توانسته رژیم صهیونیستی و آمریکا را در لبنان و عراق به چالش بکشد، هر چند بعد از ترور حریری در لبنان سوریه با یک چالش عمده مواجه شد، اما این نیز نتوانست سوریه را مجبور نماید که از مواضع خود در خصوص صلح خاورمیانه عقب نشینی نماید (دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی، ۱۳۸۷: ۱۸۴-۱۸۳).

۳- بحران سوریه

جنگ داخلی سوریه، که همچنین به شورش سوری یا بحران سوریه ۱ معروف است، یک درگیری مسلحانه ادامه دار در سوریه بین نیروهای وفادار به دولت بعثی و مخالفان و معارضان خواهان سقوط نظام می‌باشد. ناآرامی‌ها در سوریه در ۱۵ مارس ۲۰۱۱ م. با تظاهرات مردمی در شهر درعا شروع و در آوریل ۲۰۱۱ م. سراسر سوریه را فراگرفت. این تظاهرات‌ها، بخشی از حرکت اعتراض آمیز بزرگ تری در خاورمیانه، معروف به بهار عربی، بوده است. تظاهرات کنندگان

۱- به عربی الأزمۃ السوریة

خواستار استعفای بشار اسد بودند که خانواده اش از سال ۱۹۷۱ م. قدرت را در سوریه در دست داشتند. (<http://www.bangkokpost.com.2013/06/15>)

درگیری ابتدا به عنوان یک ناآرامی مدنی آغاز شد و سپس از تظاهرات جزیی عبور کرد و همراه با بهار عربی، در اعتراض به فساد دولتی و نقض گسترده حقوق بشر روز به روز گسترده‌تر گردید. در ۱۵ مارس سال ۲۰۱۱ م. ناآرامی در مقیاس وسیعی در شهر جنوبی درعا، «خاستگاه انقلاب» آغاز و اندکی بعد سرتاسر کشور را فرا گرفت (<http://www.bbc.co.uk.2011/03/15>).

در ۲۹ جولای ۲۰۱۱، گروهی از افسران جدا شده از ارتش سوریه تشکیل ارتش آزاد سوریه^۳ را اعلام کردند. این ارتش متشکل از پرسنل نیروهای مسلح جدا شده از ارتش سوریه، داوطلبین غیرنظامی و شورشیان مسلح بوده که هدف خود را سرنگونی بشار الاسد و دولتش اعلام کردند. تأسیس این گروه به طور رسمی شروع مقاومت مسلحانه بر ضد دولت بشار اسد را نشان می‌داد (<http://www.washingtoninstitute.org.2011/03/01>).

در ۲۳ آگوست ۲۰۱۱ م. ائتلافی از گروه‌های ضد دولتی به نام شورای ملی سوریه^۴ تشکیل شد. این گروه که در ترکیه تشکیل شد تلاش داشت تا اپوزیسیون را سازماندهی نماید. اما، اپوزیسیون از جمله ارتش آزاد سوریه، به عنوان مجموعه‌ای از گروه‌های سیاسی ناهمگون، تبعیدی‌های طولانی مدت، سازمان‌های قارچی شکل و میلیشای مسلح به خاطر خطوط متفاوت ایدئولوژیکی، قومی و فرقه‌ای از درون فرو پاشید (<http://topics.nytimes.com.2011/08/25>).

در اواسط ماه جولای ۲۰۱۲ م. درگیری سراسر کشور سوریه را فراگرفت. موید این ادعا، کمیته بین‌المللی صلیب سرخ^۵ این درگیری‌ها را جنگ داخلی^۶ نامید. درگیری در دمشق با فشار شورشیان برای تصرف شهر تشدید شد (<http://www.telegram.co.uk2012/07/18>).

2. Cradle of the Revolution

3- FSA

4- Syrian National Council

5- The International Committee of the Red Cross

6- civil war

۳/۱- تلفات انسانی جنگ داخلی سوریه

تلفات انسانی جنگ داخلی سوریه از ۱۵ مارس ۲۰۱۱ م. تا ۱۷ می ۲۰۱۴ م. ۱۰۹.۱۹۲ نفر می‌باشد
(www.quickwiki.com/en.2014/03/31)

جدول تلفات نیروهای طرفدار بشار اسد از ۱۵ مارس ۲۰۱۱ م. تا ۳۱ مارس ۲۰۱۴ م.
(www.quickwiki.com/en.2014/03/31)

تعداد	نیروهای کشته شده
۳۰۰۰۰ تا ۳۵۶۰۱ نفر	ارتش و پلیس سوریه
۲۱۹۱۰ نفر	شعبیه و نیروی دفاع ملی
۳۳۷ تا ۳۶۴ نفر	حزب الله
۶۰۵ نفر	جنگجویان شیعه غیر سوری

جدول تلفات مخالفین دولت سوریه از ۱۵ مارس ۲۰۱۱ م. تا ۳۱ مارس ۲۰۱۴ م.

تعداد	تاریخ
۴۶۳۰۱ تا ۶۵۸۰۳ نفر	۱۵ مارس ۲۰۱۱ تا ۱۲ مارس ۲۰۱۴
۸۲ نفر	جولای ۲۰۱۴ م.

۳/۲- آوارگان بحران سوریه

جدول آوارگان جنگ داخلی سوریه

(www.quickwiki.com/en/syrianrefugees/regional.2014/03/31)

نام کشور تعداد پناهنده سوری	نام کشور تعداد پناهنده سوری
۸۶۷۴۳۱ نفر تا فوریه ۲۰۱۴ م. به ثبت رسمی رسیدند.	لبنان
۵۴۵۰۳۵ نفر تا فوریه ۲۰۱۴ م. به ثبت رسمی رسیدند.	اردن
۵۹۷۸۵۴ نفر تا فوریه ۲۰۱۴ م. به ثبت رسمی رسیدند.	ترکیه

فصلنامه مدیریت و پژوهش‌های دفاعی، سال پانزدهم، شماره ۸۰، بهار ۱۳۹۵

عراق	۲۱۷۱۴۴ نفر به ثبت رسمی رسیدند.
مصر	۱۳۳۴۳۵ نفر به ثبت رسمی رسیدند.
الجزایر	۲۵۰۰۰ نفر تا آگوست ۲۰۱۲ تخمین زده می‌شود
سوند	۱۴۷۰۰ تا سپتامبر ۲۰۱۳ م.
بحرین	۵۰۰۰ تا سپتامبر ۲۰۱۲ م.
آلمان	۵۰۰۰ تا اکتبر ۲۰۱۳ م.
لیبی	۴۷۱۶ تا فوریه ۲۰۱۳ م.
ایتالیا	۴۶۰۰ تا سپتامبر ۲۰۱۳ م.
بلغارستان	۱۰۰۰۰ تا پایان سال ۲۰۱۳ م.
آرژانتین	بیش از ۳۰۰ خانواده
روسیه	کمتر از ۱۰۰۰ نفر تا فوریه ۲۰۱۴ م.
نوار غزه	۱۰۰۰ نفر تا دسامبر ۲۰۱۳ م.
فرانسه	۵۰۰ نفر تا اکتبر سال ۲۰۱۳ م.
آمریکا	بیش از ۱۰۰ نفر تا دسامبر ۲۰۱۳ م.

۳/۳- گروه‌های ستیزه جو در سوریه

۳/۳/۱- گروه‌های ستیزه جوی داخلی

۳/۳/۱/۱- ارتش آزاد سوریه

ارتش آزاد سوریه در آگوست سال ۲۰۱۱ با سازماندهی نظامیان جدا شده از ارتش سوریه که به ترکیه گریخته بودند؛ به فرماندهی «ریاض الاسعد» تشکیل شد. در سال ۲۰۱۲ م. کشورهای عربی و غربی با هدف آنچه «حمایت از گروه‌های معتدل مخالف دولت سوریه» عنوان کردند، اقدام به تشکیل ستاد مشترک ارتش آزاد کرده و تمام گروهک‌های وابسته به آن را در زیر مجموعه آن سازماندهی کردند. سرکردگی این ستاد پس از قطع عضو «ریاض الاسعد» در حمله هوایی ارتش

سوریه، به «سلیم ادریس»، افسر فراری ارتش سوریه واگذار شد. در سال ۲۰۱۳م. در پی آغاز درگیری‌های داخلی میان گروه‌های مسلح تروریستی و ضربه‌های سنگینی که ارتش آزاد در درگیری با گروه تروریستی داعش متحمل شد، سلیمان ادریس از سرکردگی این گروه برکنار و «عبدالله البشیر» جایگزین وی شد (الشرق الاوسط، یکم اوت ۲۰۱۱).

۳/۳/۱/۲- جیش الاسلام

این گروه به سرکردگی «زهران علوش»، سرکرده گروه تروریستی «گردان اسلام» در سپتامبر ۲۰۱۳م. اعلام موجودیت کرد و متشکل از ۵۰ گروهک با تفکر سلفی افراطی است که بیشتر در دمشق و حومه آن فعالیت می‌کنند. جیش الاسلام معروف به ارتش عربستان در سوریه است. زهران علوش در حمله هوایی ارتش سوریه در سال ۲۰۱۵م. کشته شد و محمد علوش جایگزین او شد (www.reuters.com).

۳/۳/۱/۳- گروه تروریستی «احرار الاسلامی شام»

این گروه تروریستی سلفی اواخر سال ۲۰۱۱م. در استان ادلب سوریه در مرزهای عراق به سرکردگی «حسان عبود» و با حضور ۱۵ الی ۲۰ هزار تروریست عراقی و سوری آغاز به کار کرد. گروه تروریستی احرار الاسلامی شام در ابتدا با حمله به انبارهای سلاح ارتش سوریه اقدام به تجهیز خود کرد و پس از آن با توجه به رابطه سرکرده این گروه با تروریست‌های عراقی، از طریق آنان اقدام به خرید سلاح کرد. این گروه تروریستی را می‌توان پایه گذار عملیات‌های انتحاری و بمب گذاری خودروها در شهرهای مختلف سوریه از جمله دمشق، حلب و حمص با استفاده از تجربیات تروریست‌های عراقی دانست (www.hurriyatdailynews.com.2013/11/16).

۳/۳/۱/۴- گردان‌های «احفاد الرسول»

این گروه تروریستی در سال ۲۰۱۲ از ائتلاف ۴۰ گروهک شبه نظامی در استان ادلب آغاز به کار کرد و پس از آن و با هماهنگی گروه‌های مخالف برای آغاز عملیات و سیطره بر دمشق، به حومه پایتخت سوریه کوچ کرد. این گروه با وجود این که گروهی مستقل نامگذاری شده است، اما همکاری‌های آشکاری با ستاد کل ارتش آزاد دارد. احفاد الرسول ۷ الی ۹ هزار

نیرو در اختیار دارد (http://www.nasimonline.ir/1393/02/22).

۳/۳/۲- گروه‌های ستیزه جوی خارجی

۳/۳/۲/۱- جبهه النصره

جبهه النصره به سرکردگی «ابو محمد الجولانی» اواسط سال ۲۰۱۱ م. با کمک گروه تروریستی داعش تأسیس و تقویت شد. بعدها ضمن استقلال از گروه داعش، از سوی «ایمن الظواهری» به عنوان شاخه اصلی القاعده در سوریه انتخاب شد و همین موضوع اختلاف النصره و داعش را در پی داشته است. تعداد نیروهای این گروه پنج الی هفت هزار نفر است که در تمام ۱۱ استان از ۱۴ استان سوریه فعالیت دارند. این گروه تروریستی مسئول بسیاری از عملیات‌های انتحاری و انفجار خودروهای بمب گذاری شده در مناطق سوریه است. ربایش، ترور و محاصره شیعیان روستاهای نبل والزهرا در استان حلب از دیگر اقدامات این گروه تروریستی است. طبق آخرین آمارها، اتباع ۴۸ کشور از جمله عربستان، افغانستان، پاکستان، انگلیس، فرانسه، استرالیا و غیره در این گروه تروریستی عضویت دارند. در اواخر سال ۲۰۱۳ م. به علت گسترش نفوذ جبهه النصره به مناطق مرزی سوریه و ترکیه و همچنین پیوستن دیگر گروه‌های مسلح به این جبهه، برخی مقامات دولت آمریکا مجبور به مذاکره با سرکردگان جبهه النصره برای پیشبرد طرح خود برای تضعیف دولت سوریه شدند (www.presstv.ir/2014).

۳/۳/۲/۲- گروه تروریستی «دولت اسلامی در عراق و شام»^۷

سرکرده گروه تروریستی دولت اسلامی عراق و شام، «ابوبکر البغدادی» است. این گروه که هسته مرکزی آن از تروریست‌های عراقی مستقر در منطقه الانبار عراق به نام «دولت اسلامی عراق» تشکیل شده است، در سال ۲۰۱۲ با هدف ائتلاف با «جبهه النصره» تشکیل شد، اما پس از اختلاف با آن به صورت مستقل، گروهی را در سوریه با نام «دولت اسلامی در عراق و شام» یا «داعش» تشکیل داد و سعی در گسترش آن در تمام نقاط سوریه دارد و دارای ارتباط قوی با عشایر حامی خود در خاک عراق و به طور دقیق‌تر در استان «الانبار»، در مناطق مشترک سوریه و عراق مانند

۷- داعش

ادلب، دیرالزور و الرقه می‌باشد. این گروه کنترل کامل شهر مرزی الرقه در مرز با سوریه و ترکیه را در اختیار داشته و به ادعای خود «دولت اسلامی» در آن تأسیس کرده است. فتوهای تکفیری از سوی سرکرده‌های این گروه روزانه باعث قتل ده‌ها نفر در استان الرقه و حومه استان حلب می‌شود. در سال ۲۰۱۳ و در پی حمله این گروه به مواضع گردان «احرار شام» و گردان «طوفان شمال» در منطقه مرزی «باب الهوی» در مرز ترکیه، درگیری داخلی میان گروههای مسلح سوری آغاز شد که بر اثر این درگیری‌ها که در یک سو آن گروه‌های «احفاد الرسول»، «طوفان شمال»، «احرار الشام»، «ارتش آزاد» و «جبهه النصره» و در سوی دیگر آن «دولت اسلامی در عراق و شام» و گروه تروریستی «انصار و المهاجرین» شرکت داشتند. گروه تروریستی داعش هدف اصلی خود را مبارزه با شیعیان، علویان و مسیحیان در سوریه معرفی کرده و خواستار تشکیل امارت اسلامی با اندیشه سلفی در سوریه است (<http://www.nasimonline.ir/1393/02/22>).

۳/۳/۲۳- ارتش مجاهدین و الانصار

این گروه تروریستی در اواخر سال ۲۰۱۲ با عضویت هفت هزار تروریست خارجی از کشورهای حوزه قفقاز مانند چچن و ازبکستان به سرکردگی «عمر الشیشانی چچنی» در شمال حلب و در مرزهای با ترکیه تشکیل شد. فعالیت این گروه تروریستی در مناطق شمالی سوریه است و خود را وابسته به گروه تروریستی دولت اسلامی در عراق و شام می‌داند. بسیاری از اعدام‌های شهروندان سوری از سوی برخی از اعضای ارشد این گروه که در جنگ‌های بوسنی و هرزگوین و جنگ طالبان علیه نیروهای شوروی شرکت داشته‌اند، انجام می‌شود. در حال حاضر فعالیت این گروه در پی عملیات‌های ارتش بسیار محدودتر شده و بیشتر سرکرده‌های آن از پای درآمده‌اند (هفته‌نامه آسمان، شماره ۶۵: ۶۱).

۴- نقش قطر در بحران سوریه

۴/۱- تحركات سیاسی و دیپلماتیک

دولت قطر به وسیله برگزاری کنفرانس‌های دوستان سوریه سعی در افزایش نقش خود در بحران سوریه نموده است. شاید بتوان مهم‌ترین کنفرانس دوحه را کنفرانس نوامبر ۲۰۱۲ م دانست که طی

آن «ائتلاف ملی نیروهای انقلاب و معارضین سوریه» به عنوان ابزاری برای تجمیع و هماهنگی نیروهای معارض تاسیس گردید. این در حالی بود که بیانیه پایانی آن نیز بر ضرورت اقدام هماهنگ، حمایت از شوراهای نظامی، تشکیلات، گردان‌ها و همه مجموعه‌های نظامی انقلابی و همچنین تاسیس فرماندهی ارشد نظامی برای هدایت همه جریانهای مسلح تاکید داشت (www.etilaf.org, 2011/12/08).

بازگشایی سفارت مخالفین بشار اسد در دوحه قطر یک کار نمادین این کشور کوچک ثروتمند بود که قطر را به سمت دخالت در بحران سوریه سوق داد. وقتی این کشور ثروتمند به حمایت از شورشیان سوری برخاست، هیچ کشوری غیر از خودش شهادت این کار را نداشت. این کشور چه در عرصه تسلیح مخالفین یا حمایت مالی از آن‌ها، مانور دیپلماتیک یا لابی‌گری در خط مقدم تلاش برای سرنگونی بشار اسد بسوده است (<http://www.financialtimes.com>, 2013/05/17).

قطر صحنه گردان اصلی تعلیق عضویت سوریه در اتحادیه عرب بود و به طور پرخاش آمیزی به انتقاد از دولت سوریه پرداخت. شیخ حمد بن جاسم آل ثانی، نخست وزیر اسبق قطر، در رابطه با لزوم دخالت در بحران سوریه گفت: «ما باید هر کاری برای کمک به مخالفین انجام دهیم که شامل دادن اسلحه برای دفاع از خودشان نیز می‌شود، من فکر می‌کنم این حقشان است که با تمام تجهیزات از خودشان دفاع نمایند و به نظر من باید به این مردم با تمام وجود کمک رسانی نمایم» (www.guardian.co.uk/world, 2012/03/01).

سفیر قطر در موریتانی به همتای سوری خود پیشنهاد کرد که در ازای دریافت یک میلیون دلار آمریکا و حقوق ماهانه ۲۰ هزار دلاری از دولت قطر به مدت ۲۰ سال و اقامت دائم در دوحه، از سمت خود کناره‌گیری نماید؛ اما سفیر سوریه در موریتانی، حمد سعید البنی، این پیشنهاد را رد کرد (تلویزیون المنار لبنان، ششم آگوست ۲۰۱۲).

امیر قطر بنا به درخواست کشورهای غربی از کشورهای عربی خواسته است که نیروهای نظامی به سوریه اعزام کنند و همچنین دولت قطر خواستار ارجاع پرونده سوریه به شورای امنیت سازمان ملل است تا از این راهبرد سوریه را نیز مانند لیبی کند. اندیشه ارسال ناظران به سوریه و همچنین

پیشنهاد ارسال نیروهای عربی به سوریه یک اندیشه از سوی قطر بوده است و در واقع این طرح های قطر از سوی ایالات متحده و رژیم صهیونیستی مورد حمایت قرار می گیرد (مصاحبه سعید لاوندی کارشناس مرکز مطالعات استراتژیک الاهرام با خبرگزاری سوریه، ۱۳/۱۱/۱۳۹۰).

« خالد خوچه »، رئیس ائتلاف ملی سوریه، در تاریخ دوّم اردیبهشت سال ۱۳۹۴ به همراه هیاتی وارد دوحه پایتخت قطر شد و با امیر این کشور، « تمیم بن حمد »، دیدار و در خصوص آخرین تحولات سوریه صحبت کرد. بر اساس گزارش روزنامه «الرای الیوم»، خوچه در این دیدار امیر قطر را در جریان برنامه های ائتلاف برای تعامل با وضعیت داخل و خارج سوریه و اقدامات خود در راستای حل مسأله این کشور قرار داد. ائتلاف ملی مخالفان سوریه در بیانیه خود اعلام کرده امیر قطر بر حمایت از این ائتلاف تأکید کرده است. « محمد یحیی مکتبی »، دبیر کل ائتلاف ملی سوریه، این سفر را بسیار مهم توصیف کرد. قطر از بارزترین دولت های حامی مخالفان سوریه به شمار می رود (خبرگزاری فارس، سوم اردیبهشت ۹۴).

۴/۲- تحرکات اقتصادی

« قطر با تکیه بر درآمدهای ناشی از صادرات نفت و گاز و جمعیت اندک توانسته است سرمایه هنگفتی را ذخیره کند. پس از نقش آفرینی در تحولات لیبی این کشور اعتماد به نفس لازم برای ورود به حوزه داخلی سایر کشورهای منطقه را به دست آورد. در مورد سوریه این کشور با پرداخت مبالغ هنگفت به اتحادیه عرب توانست برنامه محاصره سیاسی و اقتصادی سوریه را پیش ببرد. قطر در کنفرانس استانبول رسماً اعلام کرد حاضر است به نظامیان مخالف دولت بشار اسد حقوق ماهیانه پرداخت کند. همچنین در یک توافق در کنار عربستان و امارات متحده عربی برای پرداخت کمک ۱۰۰ میلیون دلاری به مخالفان حکومت سوریه قرار گرفت. این پول صرف آموزش جنگاوران و تروریست های خارجی برای ایجاد ناامنی و کشتار و ارسال سلاح به سوریه شد (عموری، گروه مطالعاتی خلیج فارس، ۲۳/۰۵/۱۳۹۲).

از مهم ترین حمایت های مالی قطر از مخالفان سوری می توان به پیشنهاد و تعهد جنجالی «حمد

بن جاسم^۸ نسبت به تأمین مالی هرگونه اقدام نظامی علیه سوریه اشاره کرد (<http://strategicreview.org.1391/01/16>).

قطر در مقابل عملیات و خرابکاری هر کدام از گروه‌های مسلح در سوریه، یک میلیون دلار دستمزد پرداخت می‌کند. به گزارش خبرگزاری آوا به نقل از العالم، نخست وزیر سابق قطر در دیدار فرماندهان گروه‌های مسلح در سال ۱۳۹۱ که در سوریه در حال خرابکاری و عملیات مسلحانه بودند، با اعلام دستمزد و پاداش، آن‌ها را به انجام عملیات بیشتر در خاک سوریه تشویق کرد. حمد بن جاسم در این دیدار که علاوه بر فرماندهان گروه‌های مسلح، سمیر جمعج و مسئولان اطلاعاتی سعودی و ترک و نمایندگان از آمریکا، و فرانسه نیز حضور داشتند، تأکید کرد که قطر یک میلیون دلار برای هر گروه ۷ نفره در مقابل انجام عملیات خرابکارانه در سوریه دستمزد می‌دهد. قطر همچنین برای هر کدام از عناصر مسلح جوایزی نقدی در نظر گرفته که به صورت ماهیانه به حسابهای آن‌ها در بانک‌های عربستان، قطر، و ترکیه ریخته می‌شود؛ البته به شرط آن که عملیات مسلحانه موفقیت آمیزی در سوریه انجام داده و موجب کشته شدن افراد بیشتری شوند (<http://avapress.com/1391>).

قطر یکی از حامی اصلی معارضین مسلح سوریه محسوب می‌شود. در این راستا، روزنامه «فایننشال تایمز» قطر را یکی از بزرگ‌ترین حامیان مالی معارضین معرفی می‌کند که بالغ بر ۳ میلیارد دلار به شاخه سیاسی معارضین کمک مالی کرده و ضمن حمایت از پناهندگان سوری کمک‌های شایانی به معارضین مسلح سوری نیز ارائه کرده است (روزنامه الحیات چاپ لندن، ۲۰۱۳/۰۵/۱۷).

۴/۳- تحولات رسانه‌ای

شبکه الجزیره قطر از آغاز مخالفت‌های خیابانی در سوریه جریان سازی وسیعی را علیه دولت بشار اسد آغاز کرده است. الجزیره در پوشش دادن تحولات سوریه با در پیش گرفتن شیوه‌های تبلیغی بزرگ نمایی، تکرار، انگاره سازی علیه نظام حاکم سوریه، که به علت مواضع ضد صهیونیستی و حمایت از مقاومت در بین ملت‌های عربی دارای جایگاه درخوری بود، عمل کرد و با استناد به

۸- وزیر امور خارجه سابق قطر

تصاویر ویدیویی اینترنتی و شاهدان عینی به پوشش دهی جانبدارانه تحولات این کشور پرداخته است. الجزیره از ابتدای تحولات سوریه با بزرگ نمایی ناآرامی های این کشور و در مقابل با سانسور اخبار بحرین مورد انتقاد قرار گرفت، از تیراندازی نیروهای امنیتی سوریه به تظاهرات کنندگان در شهرهای مختلف خبر داد و اعلام کرد که تظاهرات در شهرهای سوریه در مقایسه با تظاهرات هایی که تاکنون صورت گرفته است، بزرگ ترین تظاهرات مردمی به شمار می آید (همشهری دیپلماتیک، شماره ۵۰: آبان ۱۳۹۰).

صحنه سازی هایی که به کمک وابستگان سعد حریری در طرابلس و عکاز لبنان انجام شد و نیز کپی برداری از درگیری های خونین لیبی و وارد کردن آن ها در فیلم های تظاهرات و درگیری های سوریه، انتشار اسامی سربازان و درجه داران جدا شده از ارتش سوریه که بعدا از سوی خود این افراد تکذیب شد، شاهدهی که در پشت بام یکی از بیمارستان های دمشق کشف شد و اقدامات مشابه دیگر، بخشی از اقدامات غیر حرفه ای بود که این شبکه خبری در قبال مسایل سوریه انجام داده است (<http://www.shia-news.com>).

۴/۳/۱- الجزیره انگلیسی - آمریکایی و پوشش بحران سوریه

بر اساس تحقیقاتی که از سوی مرکز تحقیقاتی پیو^۹ انجام گرفت، شبکه الجزیره انگلیسی آمریکایی همان اخباری را به بینندگان خودش منتقل می کرد که دیگر شبکه های آمریکایی ارائه می دادند. رویارویی در رابطه با تسلیحات شیمیایی سوریه نخستین داستان تراژیکی است که الجزیره آمریکایی از بیستم آگوست سال ۲۰۱۳ م. بدان پرداخته است. یک سؤال مهم این بود که آیا شبکه برون مرزی الجزیره قطر به بحران سوریه از منظر آمریکا می پردازد و یا یک گزینه جدیدی که جهان شمول تر باشد ارائه می دهد. یافته های این تحقیق نشان می دهد که این شبکه قطری دقیقا به همان شکلی به بحران سوریه می پردازد که شبکه های داخلی آمریکا عمل می کنند. تحلیل پوشش خبری شبکه الجزیره در یک هفته بحرانی مسایل سوریه نشان می دهد که در بسیاری از موارد تمرکز گزارشات، پیام های کلیدی در گزارشات و ترکیب گزارش و اظهار عقیده دقیقا با شبکه های

داخلی آمریکا به ویژه CNN همسو است. شبکه الجزیره انگلیسی - آمریکایی مثل شبکه‌های تلویزیونی سی ان ان، ام اس ان بی سی و فاکس نیوز غالب برنامه‌های مناظره‌ای خود در رابطه با بحران سوریه را حول این مسأله که آیا ایالات متحده آمریکا باید در بحران سوریه مداخله نظامی داشته باشد، سوق می‌داد. متداول ترین پیام‌ها در نظر خواهی‌های تلویزیونی این شبکه نیز در رابطه با دخالت آمریکا در درگیری‌های سوریه بود و این در حالی است که از لحاظ رتبه بندی پیام‌ها، پیام دخالت آمریکا در درگیری‌های سوریه رتبه اول را در شبکه‌های تلویزیونی سی ان ان، ام اس ان بی سی و فاکس نیوز داشت. سیاستمداران و سیاست‌سازانی که به عنوان مدعو در شبکه‌های آمریکایی در رابطه با بحران سوریه به بحث و تبادل نظر می‌پرداختند غالباً همان‌هایی بودند که در شبکه الجزیره انگلیسی - آمریکایی به عنوان مدعو حضور می‌یافتند و به اظهار نظر می‌پرداختند.

زمانی که دولت آمریکا رژیم بشار اسد را به استفاده از تسلیحات شیمیایی متهم کرد - عملی که

رئیس

جمهور اوپاما قبلاً آن‌را را «خط قرمزی» دانست که نباید شکسته بشود - سؤال کلیدی این بود که آیا ایالات متحده آمریکا پاسخ نظامی به بشار اسد خواهد داد یا نه؟ در تحقیق انجام شده در این مورد، بحث و مناظره در رابطه با سؤال فوق، بحث غالب شبکه‌های تلویزیونی سی ان ان، ام اس ان بی سی، فاکس نیوز و همین‌طور الجزیره آمریکایی بود. به‌طور کلی بحث پیرامون این که آیا آمریکا باید مداخله نظامی در بحران سوریه داشته باشد به همراه بحث‌های سناریوهای نظامی، نیمی از پوشش برنامه‌ای الجزیره آمریکا را با ۴۷٪ درصد، سی ان ان را با ۴۸٪ درصد، فاکس نیوز را با ۷۷٪ درصد ام ان بی سی را با ۶۷٪ را به خودش اختصاص داده بود (Mark Jurkowitz, Amy Mitchell and Katerina Eva Matsu. 2013/09/16).

۴/۳/۲ - مصاحبه شبکه الجزیره با سرکرده گروه تکفیری جبهه النصره

«ابو محمد الجولانی» سرکرده گروه تروریستی تکفیری «جبهه النصره» در مصاحبه بی سابقه‌ای باشبکه خبری «الجزیره» به علوی‌های سوریه هشدار داد که بشار اسد و حکومتش را رها کنند. وی گفت: هدف این گروه، پیشروی تا دمشق و تصرف آن و سرنگون کردن نظام بشار اسد، رئیس جمهور سوریه و هم پیمانان آن مانند حزب الله لبنان است. گروه تروریستی النصره در سوریه با

«ایمن الظواهری» سرکرده گروه تکفیری القاعده اعلام بیعت کرده است.

«ابو محمد الجولانی» در مصاحبه با الجزیره اعلام کرد که این گروه قصد حمله به غرب را ندارد اما هشدار داده که اگر ائتلاف به رهبری آمریکا به حمله خود به مواضع آن‌ها ادامه دهد، النصره از خود دفاع خواهد کرد. وی افزود: سرکرده القاعده به این گروه دستور داده تا از خاک سوریه به اهداف غربی حمله نکنند. سرکرده النصره همچنین در مصاحبه با شبکه خبری الجزیره گفت که این گروه با مسیحیان در جنگ نیست و از اقلیتهای سوریه که از بشار اسد حمایت نکنند، محافظت خواهد کرد.

«احمد منصور» مجری الجزیره و از اعضای گروه اخوان المسلمین مخالف نظام سوریه گفت: این مصاحبه در یکی از مناطق آزاد شده (در اصل اشغال شده) شمال سوریه انجام شده است. سرکرده جبهه النصره در این مصاحبه اعتراف کرد که بشار اسد نه تنها در میان علوی‌ها بلکه در میان اهل تسنن سوریه نیز حامی دارد. مجری الجزیره گفت: روستاهای شیعه نشین در ادلب و حلب به محاصره درآمده اند حکم آن‌ها چیست؟ جولانی گفت اینها پادگان‌های نظامی نظام سوریه هستند و این روستاها روستاهای محارب با اسلام و مسلمانان محسوب می‌شوند. همه این روستاها روستاهای محارب تلقی می‌شوند و پس از خروج نظام از ادلب روستاهای شیعه نشین به محاصره درآمده اند. مجری الجزیره در ادامه تلاش برای هراس افکنی در بین علویان پرسید آیا به علوی‌ها مهلت محدود یا نامحدود می‌دهید چرا که هر لحظه امکان دارد وارد مناطق آن‌ها شوید به ویژه آن که برخی از ساکنان روستاهای علوی نشین از مناطق خود خارج شده اند و به مناطق دیگر رفته‌اند؟

جولانی گفت نظام حاکم بر ارتش الفتح نظام مشورتی است و من اکنون درباره دیدگاه‌های جبهه النصره صحبت می‌کنم (مصاحبه احمد منصور مجری الجزیره با ابو محمد جولانی رهبر گروه تروریستی النصره).

۴/۳/۳ - الجزیره قطر، سخن‌گوی رسمی القاعده در سوریه

شبکه الجزیره قطر به عنوان سخن‌گوی رسمی جبهه النصره - شاخه القاعده در سوریه - فعالیت

می‌کند و اخبار و تحولات این گروه تروریستی را به صورت ویژه پوشش می‌دهد. به گزارش پایگاه خبری شبکه العالم، شبکه الجزیره قطر خبر حملات جبهه النصره به پایگاه‌های نظامی وادی الضیف و الحامدیه را در حومه جنوبی شهر ادلب پوشش داد، و نحوه انعکاس اخبار حاکی از حمایت این شبکه قطری از مهاجمان تروریست بود. شبکه الجزیره قطر در همین راستا با ابومقداد الانصاری یکی از سرکردگان جبهه النصره در ادلب مصاحبه کرد، و مجری از ابومقداد سؤال کرد که آیا جبهه النصره می‌تواند دستاوردهای خود را حفظ کند یا نه! . و ابومقداد برای طفره رفتن از دادن جواب، اظهارات مبهمی را بیان کرد ولی مسأله جالب اینجا است که مجری شبکه الجزیره قطر در پایان این مصاحبه اعلام کرد که جبهه النصره قادر به حفظ دستاوردهای خود خواهد بود (پایگاه خبری العالم).

۴/۴- تحرکات نظامی

قطر به علت کمی جمعیت و نداشتن نیروی نظامی کافی نمی‌تواند به طور مستقیم در مسایل منطقه‌ای دخالت کند و به همین خاطر همواره تلاش داشته تا با برقراری روابط نزدیک تر با کشورهای غربی به ویژه آمریکا حاشیه امنیتی برای خود فراهم آورد

(<http://www.rasekhoon.net/1391/07/02>).

قطر برای افزایش روابط نظامی خود با آمریکا پایگاه نظامی نیز در اختیار نظامیان آمریکایی قرار داده است. پایگاه السلیه قطر بزرگ‌ترین پایگاه نظامی آمریکا در منطقه است و فرودگاه العدید قطر که در چند کیلومتری کاخ امیر این کشور واقع است، دیگر پایگاه نظامی آمریکا است. خریدهای بی شمار نظامی که در سال‌های اخیر از سوی این امیرنشین خلیج فارس صورت گرفته در رسیدن به اهداف تعیین شده مهم جلوه می‌کند. چنان که در حوادث لیبی با اعزام جنگنده‌های خود به کمک نیروهای ناتو رفت. قطر در تلاش است تا در سوریه نیز بسترهای لازم، برای دخالت غربی‌ها را فراهم آورد. قطر در حمایت مالی و تسلیحاتی مستقیم از مخالفان بشار اسد، نقش بازوی آمریکا را ایفاء می‌کند. امیر قطر در حمایت از مخالفین بشار اسد تا آنجا پیش رفت که در مصاحبه تلویزیونی با شبکه سی بی اس، پیشنهاد کرد کشورهای عربی، نیروهای زمینی خود را به جنگ با سوریه اعزام کنند (<http://vista.ir/1391/07/02>).

قطر در زمینه مداخله نظامی در سوریه دو سناریو را به طور همزمان پی گرفته است؛ یکی حمایت

از گروه‌های سلفی و کمک برای اعزام این گروه‌ها به سوریه و دوم ایجاد بسترهای لازم برای حمله نظامی قدرت‌های فرامنطقه‌ای به سوریه مانند مداخله غرب در لیبی می‌باشد. قطر برای اجرای سناریوی اول خود از یک سو علمای وهابی و سلفی را تحریک می‌کند تا با اعلام حکم جهاد بر علیه سوریه، گروه‌ها و جریان‌های تندرو منطقه را به داخل مرزهای این کشور گسیل داده و از سوی دیگر با حمایت تسلیحاتی و مالی از این گروه‌ها و همچنین ایجاد یک درگیری نظامی طولانی مدت علاوه بر از بین بردن مشروعیت سیاسی سوریه به عنوان یکی از پایه‌های محور مقاومت در منطقه، کشور سوریه را به افغانستانی دیگر تبدیل کند. در این سناریو بنا بود که سلفی‌های مسلح، با ایجاد درگیری مسلحانه، زمینه‌های کشتار رادر، «حماه» و دیگر شهرهای سوریه ایجاد نمایند و با تسخیر «جسر الشغور» و «حماه» در مدل شبیه‌سازی شده با لیبی آنجا را به «بنغازی» دیگری تبدیل نمایند. سازماندهی گروه‌های تروریستی در تونس، مصر و مغرب عربی ماموریتی است که قطر با پشتوانه معنوی شیخ یوسف القرضاوی در این سناریو بر عهده دارد (<http://peace-ipsc.org/1391/07/02>).

دوچه همچنین سناریوی دخالت نظامی خارجی علیه سوریه طراحی کرد و برای این کار با روش‌های مختلف با مخالفان وارد مذاکره شد و ارتش آزاد سوریه را با حضور مخالفان ایجاد کرد و تلاش داشته که این مخالفان را با سلاح‌هایی که به سمت سوریه قاچاق می‌شود، تجهیز کند. در این سناریو، ناتو به بهانه ی کشتار مردم «حماه» و «جسر الشغور» مجوز اقدام نظامی را از سوی شورای امنیت دریافت می‌کرد و همانند لیبی وارد عمل می‌گردید. حضور گسترده نیروهای القاعده در میان مخالفان مسلح سوریه به گونه‌ای شده است که وزارت خارجه آمریکا نگرانی خود را از دست‌یابی تروریست‌ها به تسلیحات ارسالی غرب صراحتاً اعلام کرده است (<http://peace-ipsc.org/1391/07/02>).

پیشنهاد قطر به یک شرکت انگلیسی برای سندسازی علیه سوریه

اسناد محرمانه شرکت دفاعی بریتام دیننس یکی از شرکت‌های پیمانکاری نظامی در انگلیس فاش کرد که قطر به این شرکت پیشنهاد داده است در ازای دریافت مبالغ هنگفت، چنین سندسازی کند که سوریه قصد دارد از سلاح هسته‌ای برای سرکوب مخالفان داخلی خود استفاده کند. ایمیلی که

میان دو تن از مقامات عالی رتبه این شرکت انگلیسی رد و بدل شده است حاکی است که واشنگتن نیز با این طرح موافق بوده است. در این ایمیل همچنین ذکر شده است که قطر حاضر است از تروریست‌های سوری حمایت مالی کند تا آن‌ها بتوانند از سلاح شیمیایی استفاده کنند. طبق اسناد فاش شده، قطر پیشنهاد قاچاق کلاهک و راکت‌های شیمیایی از لیبی به شهر حمص سوریه را نیز مطرح کرده بود. قطر همچنین از این شرکت انگلیسی خواسته بود که یک فرد اوکراینی را استخدام و به عنوان یک فرد روسی از وی فیلمبرداری کند تا به عنوان مدرکی علیه سوریه از آن استفاده شود (<http://www.rasanews.ir>).

پاسخ پرسش اصلی تحقیق

نقش آفرینی قطر در بحران سوریه چه تأثیری بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران دارد؟
سیاست هر کشوری در دنیا برگرفته از آرمان‌ها و اصولی است که مردم آن کشور به آن اصول و آرمان‌ها وفادار می‌باشند و عموماً این اصول در قانون اساسی کشورها که میثاق ملی آن‌ها می‌باشد، آمده است. در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، استقلال و حمایت از مظلومین و مستضعفین جهان از اصولی است که استکبار و به تبع آن ایادی ریز و درشت و دنباله رویان آن در منطقه به شدت با این اصول مخالف هستند و متمم سعی و تلاش خودشان را در عقیم گذاشتن سیاست‌های منطقه‌ای و بین‌المللی ایران به کار بستند. ایران کشوری است با بیش از ۱۰ کشور همسایه در شمال و جنوب، شرق و غرب و قرار گرفتن در منطقه ژئوپولیتیک و ژئواستراتژیک غرب آسیا که این موقعیت دست برتر از آن ایران اسلامی نموده است.

سیاست‌های منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران از بدو پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، حمایت بی دریغ از مظلومان و سازش ناپذیری در مقابل ستمکاران منطقه‌ای و بین‌المللی از قبیل آمریکا و رژیم غاصب صهیونیستی بوده است. دشمنان ایران اسلامی در سال‌های پس از پیروزی انقلاب در مقاطع مختلف با ترندها و بحران‌هایی در صدد ضربه زدن به ایران بوده و هستند. در منطقه غرب آسیا، با توجه به ضعف ساختاری و مشروعیت مدنی‌ای که غالب کشورها دارند برای ادامه حیات حکومت خود، وابستگی سیاسی، نظامی، اقتصادی زیادی به آمریکا دارند و در صدد اجرایی نمودن

سیاست‌های خصمانه این کشور در قبال ایران می‌باشند. از جمله کشورهای پیرو سیاست‌های استکباری در منطقه، کشور پادشاهی قطر می‌باشد که مجری سیاست‌های دشمنان ایران می‌باشد. این کشور کوچک با اتکا به ثروت‌های ناشی از فروش نفت و گاز، در عرصه‌های سیاست منطقه‌ای و بین‌المللی علی‌رغم عدم برخورداری از بسیاری از مؤلفه‌های قدرت ملی، با اتکا به آمریکا بازیگری فعال در منطقه است.

با شروع بحران در سوریه، این کشور با چراغ سبز آمریکا، آشکارا و بی‌پروا در امور داخلی این کشور دخالت کرده است و عملاً به عنوان یک طرف بازی با ابزارهای مختلف در تشدید بحران سوریه از هیچ کوششی دریغ نکرد. دخالت کشور قطر در بحران سوریه، در حقیقت به چالش کشیدن سیاست منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران می‌باشد، چرا که در بین کشورهای منطقه، کشور سوریه و نظام سیاسی این کشور، دارای روابط سیاسی بسیار نزدیک و راهبردی با جمهوری اسلامی ایران می‌باشند.

در منطقه غرب آسیا و در بین کشورهای عرب این منطقه، سوریه تنها کشور عربی است که در زمان حمله رژیم بعثی به جمهوری اسلامی ایران در زمان حافظ اسد علی‌رغم این‌که تمامی کشورهای عربی از صدام حمایت می‌کردند، این کشور در کنار مردم و دولت ایران قرار گرفت و ضمن حمایت سیاسی و دیپلماتیک، اقدام به قطع لوله صادرات نفت عراق که از این کشور عبور می‌کرد نمود و همچنین با وجود دولت سوریه، هیچ وقت عرب‌ها موفق به ایجاد اجماع عربی مطلق علیه جمهوری اسلامی ایران نشدند. بعد از فوت رئیس‌جمهور فقید سوریه، حافظ اسد، و به قدرت رسیدن بشار اسد، سیاست خارجی سوریه در قبال جمهوری اسلامی ایران تغییری نکرد و سوریه در کنار ایران در جبهه مقاومت قرار گرفت و مأمین و میزبان گروه‌های مبارز فلسطینی و لبنانی و همچنین پل ارتباطی جمهوری اسلامی ایران با جبهه مقاومت گردید. اتخاذ این سیاست از سوی دولت سوریه در حالی صورت گرفت که کشورهای غربی و در رأس آن‌ها آمریکا و کشورهای عربی و در رأس آن‌ها عربستان سعودی و قطر بارها و بارها با پیشنهادهای اغواکننده اقتصادی و سیاسی سعی در جدا نمودن این کشور از ایران و جبهه مقاومت نمودند که مورد قبول

دولت سوریه قرار نگرفت. با این توصیفات و با توجه به موقعیت راهبردی این کشور در ساحل مدیترانه و همسایگی با لبنان و رژیم غاصب صهیونیستی، طبعاً هرگونه نا آرامی و بحران در این کشور امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. حمایت مالی، سیاسی، فرهنگی، رسانه‌ای و نظامی قطر از ارتش آزاد سوریه و گروه‌های تروریستی تکفیری نظیر گروه‌های تندرو اخوان المسلمین سوریه و گردان‌های احفاد الرسول و جبهه النصره و تداوم آن باعث تضعیف ارتش وفادار به بشار اسد و به‌طور کلی باعث تضعیف زیر ساخت‌های این کشور می‌شود. ارتشی که بایستی آمادگی و ظرفیت خود را صرف مبارزه با رژیم صهیونیستی می‌کرد، درگیر یک جنگ تمام عیار داخلی شده است که با حمایت قطر و برخی دیگر از رژیم‌های دیکتاتور منطقه‌ای از گروه‌های تروریستی - تکفیری سرکوب و انهدام آن‌ها طولانی شده است و از طرف دیگر تمامی زیر ساخت‌های حساس و حیاتی این کشور در ابعاد نظامی، اقتصادی ویران شده است که بازسازی و ترمیم آن‌ها هم هزینه بر و هم زمان بر می‌باشد و تضعیف تنها متحد منطقه‌ای ایران، به‌طور مستقیم امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران را در دراز مدت در چانه‌زنی‌های دیپلماتیک منطقه‌ای و بین‌المللی در رابطه با موضوعات مختلف دچار چالش می‌نماید. با توجه به روابط بسیار نزدیک سیاسی بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عربی سوریه، دخالت‌های قطر در تشدید بحران این کشور با حمایت‌های سیاسی، اقتصادی، تبلیغاتی و نظامی از گروه‌های تروریستی - تکفیری مخالف بشار اسد، باعث تضعیف دولت مرکزی کشور سوریه شده است که نمونه بارز آن را می‌توان در عدم پاسخ‌گویی به حملات هوایی رژیم صهیونیستی به تأسیسات نظامی و راهبردی این کشور نام برد. طبیعتاً درگیر بودن هر دولتی در یک جنگ داخلی فرسایشی که بیش از پنج سال طول بکشد، باعث ضعف آن دولت می‌گردد و بین مردم آن کشور دو دستگی و شقاق ایجاد می‌نماید و در پاره‌ای از موارد باعث خدشه دار شدن مشروعیت حکومت در داخل، منطقه و بین‌الملل می‌شود که نظام سوریه از این قاعده مستثنی نیست و حمایت‌ها و دخالت‌های قطر در بحران این کشور باعث تضعیف دولت مرکزی گردیده است. تضعیف دولت مرکزی سوریه که تنها استراتژیک ایران در منطقه بحران خیز خاورمیانه

است، باعث هزینه‌های سیاسی زیادی برای ایران گردیده است و بخشی از توان دیپلماسی ایران را در هر نشست و مذاکره‌ای به بحث پیرامون بحران سوریه معطوف داشته است. تضعیف دولت مرکزی سوریه در دراز مدت می‌تواند در نهایت به سقوط نظام سیاسی حاکم بر آن بیانجامد و حتی در صورت عدم سقوط نظام سیاسی حاکم، ناامنی روز افزون در این کشور هرگونه برنامه ریزی و چشم انداز گسترش روابط سیاسی جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عربی سوریه را با چالش جدی مواجه ساخته است. با توجه به جهان بینی و راهبرد، دکترین و استراتژی‌های سیاسی ایران، طبعاً بهره‌مندی از روابط حسنه با یک کشور مقتدر با ثبات سیاسی منجر به این می‌شود که برخوردار از عمق استراتژیک منطقه‌ای باشیم که به واسطه آن بتوانیم اهرم فشاری بر متحد استراتژیک بزرگ‌ترین دشمن ملت ایران، آمریکا، در منطقه یعنی رژیم غاصب صهیونیستی داشته باشیم تا تهدیدها را از خود دور سازیم.

جمهوری اسلامی ایران، جمهوری عربی سوریه، حزب الله لبنان، جنبش حماس و جنبش جهاد اسلامی در فلسطین محور مقاومت در مقابل محور سازش را تشکیل می‌دهند. در این محور، سوریه به عنوان یک پل راهبردی ایفای نقش می‌نماید و تمامی کمک‌ها و حمایت‌های ایران اسلامی از جنبش‌های مقاومت در لبنان و فلسطین از طریق خاک سوریه انجام می‌گیرد. سوریه در حقیقت محور مواصلاتی کمک‌های تسلیحاتی ایران به این جنبش‌هاست و این موضوعی است که دوست و دشمن از آن باخبرند و از این رو است که کشورهای استکباری به سرکردگی آمریکا برای تأمین امنیت رژیم صهیونیستی و سرکوب جنبش‌های مقاومت، بهترین راهکار را در حذف این خطوط مواصلاتی می‌دانند. از آنجا که آمریکا و قطر دارای ارتباطات سیاسی و نظامی گسترده می‌باشند، و با توجه به ظرفیت ناچیز قطر در معادلات منطقه‌ای و جاه طلبی‌های سردمداران این کشور برای ایفای نقش پررنگ‌تر از ظرفیت سرزمینی خود، چاره‌ای جز تأمین نظر آمریکا در معادلات منطقه‌ای را ندارد و بر همین اساس تمام سعی خود را در حمایت از مخالفین دولت سوریه گذاشته تا با ساقط نمودن دولت مرکزی سوریه و حاکم شدن گروه‌های همسو، این محور مواصلاتی و کمر بند مقاومت را قطع نماید. با قطع شدن این محور مواصلاتی، سر مقاومت که

حزب الله لبنان می‌باشد بدون پشتیبانی تسلیحاتی و لجستیکی برای مدت زمان طولانی یارای مقاومت در مقابل تهاجم رژیم صهیونیستی را نخواهد داشت و در نهایت از پای درخواهد آمد و به این ترتیب امنیت رژیم صهیونیستی تأمین می‌شود.

پاسخ پرسش فرعی تحقیق

نقش آفرینی قطر در بحران سوریه چه تأثیراتی بر نفوذ منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران دارد؟

جمهوری اسلامی ایران برای تأمین منافع ملی خود از ابزارهای مختلفی استفاده می‌نماید و البته این امر تنها مربوط به ایران نیست و تمامی کشورها در عرصه بین‌المللی به منافع ملی خود به عنوان اصلی‌خدا ناپذیر می‌نگرند. تأمین منافع ملی در حقیقت تأمین امنیت در ابعاد مختلف از جمله بعد سیاسی می‌باشد. کشورها در عرصه بین‌المللی یا کشورهای وابسته به دول بزرگ می‌باشند که بسیاری از کشورها در قاره آسیا، اروپا، آفریقا و آمریکا، کشورهایی هستند که وابستگی آن‌ها به دولت آمریکا در عرصه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی و نظامی مبرهن است که در منطقه غرب آسیا می‌شود به کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس از جمله قطر اشاره نمود. کشور قطر، کشوری است با رابطه سیاسی بسیار نزدیک با ایالات متحده آمریکا که حتی میزبان فرماندهی نیروی نهم هوایی در العدید قطر می‌باشد. این کشور به صورت کامل مجری سیاست‌های استکبار جهانی در منطقه می‌باشد. پس از شروع بحران در سوریه، کشور قطر برای تحقق اهداف استکبار با تمام توان اقدام به مداخله در بحران سوریه با حمایت‌های سیاسی، اقتصادی، نظامی و تبلیغاتی از گروه‌های افراطی و تکفیری در سوریه نموده است و در این بین از هیچ کوششی برای خوش خدمتی به استکبار دریغ نکرد. گروه دوم از کشورها در عرصه بین‌المللی، کشورهای مستق به معنی واقعی می‌باشند که جمهوری اسلامی ایران نه تنها در منطقه بلکه در جهان تنها کشوری است که در مقابل زیادی خواهی‌های استکبار با تمام توان ایستاد و در عرصه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، سیاست مستقلی را برگزید.

وجود رژیم صهیونیستی در منطقه غرب آسیا و حمایت‌های همه‌جانبه دول غربی به سرکردگی آمریکا از این رژیم، مظلومین فلسطین و لبنان را سالیان سال است که مورد حمله و ظلم خود قرار

دادند. در بین تمامی کشورهای اسلامی، تنها ایران است که با اتخاذ مواضع انقلابی حمایت همه جانبه از مردم مظلوم فلسطین و لبنان در تمامی عرصه‌ها داشته است. در بین کشورهای منطقه غرب آسیا کشور عربی سوریه، تنها کشوری که با سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران موافق و هماهنگ است. روابط سیاسی بسیار نزدیک ایران با سوریه سبب شده است که ایران دارای نفوذ منطقه‌ای منحصر به فردی در منطقه نسبت به دیگر رقبای منطقه‌ای باشد. با توجه به همسایگی سوریه با لبنان و فلسطین و حضور هسته‌های مقاومت ضد استکباری متحد ایران در این دو کشور، به سوریه نقشی منحصر به فرد در محور مقاومت داده است و جریان سازش و اربابان غربی آن‌ها به خوبی به این موضوع و نقش بی بدیل سوریه واقف هستند و در مدت بیش از ۵ سال تمام توان خود را به کار بستند تا با به شکست کشاندن سوریه در حقیقت کمر مقاومت را بشکنند و پس از آن برخورد آن‌ها با عقبه محور مقاومت، ایران، بسیار آسان تر می‌بود. تغییر نظام حاکم در سوریه به عنوان متحد راهبردی و وفادار به محور مقاومت منجر به تغییرات بنیادی در عرصه منطقه‌ای و بین المللی می‌شود که یکی از این تغییرات از دست رفتن نفوذ منطقه‌ای ایران و محصور شدن در مرزهای داخلی به تمام معنی خواهد بود.

تا قبل از شروع بحران در کشور سوریه و با توجه به عضویت سوریه در اتحادیه عرب به عنوان یک کشور عربی متحد ایران، تلاش‌های برخی از کشورها برای اجماع صد در صدی علیه ایران ناموفق بوده است. با شروع بحران در سوریه و تعلیق عضویت این کشور در اتحادیه عرب و مخالفت نسبی کشورهای عربی با دولت سوریه، سیاست‌های خصمانه علیه ایران هم در شورای همکاری خلیج (فارس) و هم در اتحادیه عرب و هم در سازمان همکاری اسلامی شدت بیشتری به خود گرفته است. در اینجاست که به وضوح می‌شود نقش یک متحد راهبردی یعنی کشور دوست و برادر سوریه را در معادلات منطقه‌ای دید. روابط جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عربی سوریه با وقوع انقلاب شکوهمند اسلامی روح تازه‌ای به خود دید و در بهترین سطح چه در زمان رئیس جمهور فقید سوریه یعنی حافظ اسد و چه در زمان بشار اسد بوده است. دو کشور ایران و سوریه منافع مشترک و دیدگاه‌های سیاسی مشترکی را در مورد مسایل منطقه‌ای به‌ویژه در رابطه با مقاومت

و مبارزه با سیاست‌های توسعه طلبانه رژیم اشغالگر قدس و آمریکا دارند. دشمنان ملت ایران و سوریه و در راس آن‌ها آمریکا ناآرامی‌های رخ داده در کشورهای غرب آسیا و شمال آفریقا را فرصتی برای انتقام از ملت و دولت سوریه دانستند از این رو نقش نیابتی به متحدین منطقه‌ای خود از جمله قطر دادند تا با حمایت‌های سیاسی - دیپلماتیک، اقتصادی، رسانه‌ای و امنیتی - نظامی بر شدت بحران به وجود آمده در سوریه بیفزایند تا با سقوط دولت سوریه جمهوری اسلامی ایران را در منطقه با انفعال روبرو سازند و تأمین امنیت رژیم صهیونیستی را تضمین نمایند.

کشور قطر از جمله کشورهای منطقه‌ای فعال در تحولات منطقه‌ای در غرب آسیا و شمال آفریقا می‌باشد. پس از شروع بیداری اسلامی در منطقه، کشور قطر نقش خود را در انقلاب مردم لیبی با حمایت مستقیم و علنی از انقلابیون و شرکت در ائتلاف ضد قذافی به رهبری آمریکا نشان داد. پس از شروع ناآرامی‌ها در سوریه از ۱۵ مارس ۲۰۱۱ در شهر درعا، شهری در جنوب سوریه و هم مرز با اردن، قطر از جمله کشورهای عربی است که سیاست‌های خصمانه شدیدی در قبال دولت سوریه اتخاذ کرد. تحرکات این کشور در قبال بحران سوریه که با ابزارهای مختلف سیاسی، اقتصادی، نظامی و امنیتی بوده است، با هدف کاهش نفوذ منطقه‌ای ایران و حاکم نمودن عناصر افراطی متحد خود در سوریه می‌باشد تا به این ترتیب با کاهش نفوذ منطقه‌ای ایران، نفوذ منطقه‌ای خود را افزایش دهد چرا که موقعیت ژئوپولیتیکی سوریه به دلیل همجواری با دریای مدیترانه به گونه‌ای است که می‌تواند پل ارتباطی برای صادرات گاز کشور قطر به اروپا باشد.

از آنجایی که در بین تمامی کشورهای عربی و اسلامی، مذهب تشیع در اقلیت می‌باشد، تبلیغات هدفمند و هوشمندانه دشمنان اسلام برای ایجاد اختلاف و فتنه مذهبی و القاء اختلافات راهبردی بین ایران تشیع با دیگر دول اهل تسنن می‌باشد. موضع گیری‌های برخی از خواص و علمای اهل سنت در کشورهای منطقه از جمله قطر که هم صدا با دولت مردان این کشور، مدام به اختلافات فرقه‌ای با مسایلی نظیر نفوذ شیعه و نفوذ ایران در منطقه و ایجاد هلال شیعی، می‌دمند، تأثیرات منفی ای برای جهان اسلام داشته است و باعث شده است که توجه جهان اسلام از دشمن واقعی به دشمنی با ایران معطوف شود. صدور فتاوی‌ای برخی از این علما از جمله قرضاوی در قطر

در ضدیت با ایران و حزب الله از جمله موضع گیری های خصمانه این خواص بی بصیرت در جهان اسلام می باشد که نیروی جهان اسلام را به جای مبارزه با دشمن واقعی و استکبار، به مبارزه با ایران و نفوذ منطقه ای ایران سوق دادند.

با توجه به این که جمهوری اسلامی ایران همواره از جانب دشمنان منطقه ای و فرامنطقه ای از جمله ایالات متحده آمریکا مورد تهدید همیشگی است، از این رو ایران اسلامی بهترین دفاع در مقابل این تهدیدها را عمق بخشی به عمق استراتژیک خود در منطقه با ایجاد رابطه راهبردی با سوریه دید. اهمیت سوریه به این دلیل است که اولاً این کشور هم مرز با رژیم غاصب صهیونیستی به عنوان اولین متحد راهبردی آمریکا و سخت ترین دشمن ملت ایران می باشد. ایران با برقراری رابطه راهبردی با سوریه، نفوذ منطقه ای بی بدیلی در حساس ترین نقطه از جغرافیای جهان برای خود درست کرد و دشمنان با دانستن این نکته در صدد قطع نفوذ منطقه ای ایران در منطقه با آشوب آفرینی در سوریه نمودند که کشورهای متحد استکبار در منطقه از جمله قطر نقش نیابتی در مبارزه با نفوذ منطقه ای ایران را بر عهده گرفتند و با حمایت های همه جانبه از گروه های تروریستی مخالف دولت سوریه، تمامی توان خود را به کار بردند تا با ساقط نمودن دولت بشار اسد و روی کار آوردن مهره های همسو، عمق استراتژیک خود را گسترده و نفوذ منطقه ای ایران را به کمترین سطح خود برسانند.

نتیجه

با توجه به مباحث مطروحه در این مقاله، می توان نتیجه گرفت که هرگونه نا امنی در منطقه غرب آسیا می تواند تأثیرات عمیقی بر امنیت کشورهای منطقه در ابعاد مختلف از جمله بعد سیاسی داشته باشد و ایران نیز مستثنا از این امر نمی باشد. بحران سوریه در حال حاضر که با حمایت های مختلف کشورهای منطقه ای از جمله قطراز گروه های تکفیری ابعاد وسیع تری به خودش گرفته است می تواند به مثابه یک شمشیر دولبه باشد که در نهایت حامیان خود را نیز قربانی نماید که انفجار انتحاری در اردن، نا امنی های ایجاد شده در عربستان، ترکیه و دیگر کشورهای حامی فتنه تروریستی - تکفیری موید این مطلب می باشد.

با توجه به روابط سیاسی نزدیک و راهبردی جمهوری اسلامی ایران با کشور جمهوری عربی سوریه، هرگونه ناآرامی در این کشور مسلماً تبعاتی برای ایران خواهد داشت و اگر کشور ثالثی با اتخاذ سیاست‌های خصمانه تر صدد تشدید این بحران باشد، تبعات منفی آن در ابعاد مختلف برای ایران گسترده‌تر خواهد بود. با توجه به دخالت همه جانبه کشور قطر در تشدید بحران سوریه که با ابزارهای مختلف سیاسی، اقتصادی، امنیتی و نظامی صورت گرفته است، طبیعتاً این تأثیرپذیری بسیار بیشتر خواهد بود و ابعاد همه جانبه‌ای به خودش خواهد دید که تأثیرات سیاسی از این بحران یکی از جنبه‌های تأثیرپذیری ایران از دخالت قزر در تشدید بحران سوریه می‌باشد.

به طور کلی نتایج دخالت قطر در بحران سوریه بر امنیت سیاسی ایران به شرح زیر می‌باشد:

۱. تشدید و علنی شدن اختلافات سیاسی جمهوری اسلامی ایران با برخی از کشورهای عرب مسلمان در منطقه و تشدید تبلیغات ضد ایرانی در این کشورها؛
۲. اجماع کشورهای عربی به محوریت عربستان سعودی و قطر علیه جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه عرب و فشار بر ایران و حزب الله لبنان؛
۳. تحرکات ضد ایرانی کشورهای عرب منطقه منجر به صدور ۴ بیانیه ضد ایرانی در نشست سازمان همکاری اسلامی در ترکیه گردید؛
۴. نزدیکی و گرایش برخی از کشورهای منطقه به رژیم غاصب صهیونیستی برای مقابله با ایران و در تنگنا قرار دادن ایران از لحاظ سیاسی در منطقه؛
۵. قطع رابطه سیاسی ایران با برخی از کشورهای عربی و اسلامی و فراخوانی سفرای کشورهای نظیر قطر، بحرین، سودان و اردن از ایران و این در حالی است که قبل از بحران سوریه و تشدید این بحران، اختلافات سیاسی بین ایران و کشورهای منطقه‌ای تا این اندازه حاد نبوده است؛
۶. تهدید منافع جمهوری اسلامی ایران در کشور سوریه و لبنان از جمله انفجار در نزدیکی سفارت ایران که منجر به شهادت راینز فرهنگی کشورمان در سوریه گردید؛
۷. تشدید بحران سوریه منجر به این شده است که بخشی از توان دیپلماسی کشور معطوف

بررسی نقش قطر در بحران سوریه و تأثیر آن بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران

بحران سوریه شود و دائم در حال رایزنی برای به سرانجام رساندن این بحران به نقطه مطلوبی باشد و هزینه‌های سیاسی ای برای ایران به دنبال داشته است که از جمله می‌شود به عدم تمرکز بر مسایل بحرین و یگانه تازی عربستان و بحرین در سرکوب شیعیان مظلوم بود.

کتابنامه

الف) منابع فارسی:

- ۱- پورشه، (۱۳۹۲)، برآورد اطلاعات نظامی قطر، تهران
- ۲- دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، سوریه، (۱۳۸۷)، تهران، وزارت امور خارجه، مرکز چاپ و انتشارات.
- ۳- شهرود، امیر، (۱۳۹۰)، همشهری دیپلماتیک- شماره ۵۰- تهران، آبان.
- ۴- عموری، معصومه، (۱۳۹۲)، بررسی نقش قطر در بحران سوریه، تهران، پژوهشکده مطالعات استراتژیک خاورمیان، ۲۳ مردادماه
- ۵- نامی و شامی قرچه لو، محمد حسن و ابولفضل، (۱۳۹۰)، تهران، مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی.
- ۶- هفته نامه آسمان، (۱۳۹۰)، تهران، شماره ۶۵، صفحه ۶۱

ب) منابع عربی:

- ۱- تلویزیون المنار، ششم آگوست ۲۰۱۲
- ۲- روزنامه الحیاء چاپ لندن، «فایننشال تایمز: قطر آنفقت 3 بلايين خلال ستين لدعم المعارضة السورية»،
۲۰۱۳/۰۵/۱۷
- ۳- پایگاه الکترونیکی ائتلاف ملی نیروهای انقلاب و معارضین سوری، «نص اتفاق الدوحة حول نتائج اجتماع المعارضة السورية» ۲۰۱۲/۱۱/۱۳
- ۴- روزنامه الشرق الاوسط، ۲۰۱۱

ج) منابع خارجی:

- 1- JurkowitzMark,MitchellAmy,Eva MatsaKaterina: How Al Jazeera Tackled the Crisis Over Syria,REW Research CENTRE,September 16, 2013
- 2- <http://www.bangkokpost.com/news/world/15> June 2012/bomber-targetsdamascus- shrine-as-35-killed.
- 3-<http://www.nytimes.com/2013/06/22/world/africa/in-a-turnabout-syriarebels-et-libyan-weapons.html>

- 4- <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12749674>. 15 March 2011
- 5 -
<http://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/opeds/Boxx2013030>
- 6 -
<http://topics.nytimes.com/top/news/international/countriesandterritories/syria/index.html>
- 7-<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/2012/07/18>
- 8- <http://www.guardian.co.uk/world/middle-east-live/2012/jul/25/syria-assadstrikes-back-aleppo-live>
- 9- <http://www.nasimonline.ir/23/02/1393>
- 10- <http://www.presstv.ir/detail/2013/09/18/324729/infighting-erupts-between-syria-militants/>.
- 11- <http://peace-ipsc.org/fa-7/02/1391>
- 12- <http://www.rasekhoon.net/article>
- 13- <http://vista.ir/?view=article&id>.
- 14- <http://avapress.com/vdcbafbf.rhbwapiuur>.

